

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Кафедра охорони праці та біотехнічних систем у тваринництві
Кафедра загальної екології, радіобіології та безпеки життєдіяльності**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Гуманітарно-педагогічний факультет
“13” червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Безпека праці та життєдіяльності

Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика та інформація»

Спеціальність С7 «Журналістика»

Освітньо-наукова програма «Журналістика»

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: Зубок Т.О., к.с.-г наук

Лариса Піскунова к.с.-г., доцент

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «Безпека праці та життєдіяльності»

Дисципліна «Безпека праці та життєдіяльності» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти необхідних компетенцій, знань, умінь і навичок для виконання професійної діяльності в умовах ризику виникнення нещасних випадків, аварій і природних небезпек. Ці фактори можуть призвести до надзвичайних ситуацій та негативних наслідків на об'єктах господарювання. Здобувачі вищої освіти повинні усвідомлювати свою відповідальність за особисту та колективну безпеку, а також важливість дотримання всіх заходів, що гарантують безпечні умови праці на робочих місцях.

Дисципліна складається з двох основних частин «Безпека праці» та «Безпека життєдіяльності», які охоплюють теорію і практику захисту людини від небезпечних і шкідливих факторів у всіх сферах людської діяльності, збереження безпеки і здоров'я в середовищі існування. *Безпека праці* - вивчення дисципліни передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за власну та колективну безпеку. *Безпека життєдіяльності* забезпечує загальну грамотність в галузі безпеки: ідентифікація (розпізнавання) небезпек, профілактику ідентифікованих небезпек відповідно до згаданої концепції залишкового ризику та дії в умовах надзвичайних ситуацій, надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасних випадків. Розв'язання зазначених завдань у системі підготовки майбутніх фахівців спрямовано на формування активної позиції з питань забезпечення безпеки та відповідальності за особисту і колективну безпеку в швидкозмінних умовах сучасного суспільства.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	С7 «Журналістика»	
Освітня програма	Журналістика	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язковий компонент ОПП за рекомендацією вченої ради університету	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота)	—	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	—
Семестр	1	—
Лекційні заняття	15 год.	—
Практичні, семінарські заняття	30 год.	—
Лабораторні заняття	—	—
Самостійна робота	75 год.	—
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	—

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є набуття комплексних знань та навичок, які дозволять приймати обґрунтовані й доцільні рішення для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення нещасних випадків, аварій і природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також набутти вмінь ефективно керувати безпекою праці, враховуючи пріоритет життя та здоров'я працівників над результатами виробничої діяльності, з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціальнокомунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК06. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК06. Здатність до провадження безпечної медіадіяльності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань.

ПР06. Планувати свою діяльність та діяльність колективу з урахуванням цілей, обмежень та передбачуваних ризиків.

ПР07. Координувати виконання особистого завдання із завданнями колег.

ПР18. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.

ПР19. Планувати роботу, використовуючи необхідні знання для провадження безпечної журналістської діяльності в надзвичайних ситуаціях (природного, техногенного характеру, у зоні воєнних дій тощо).

2. Програма та структура навчальної дисципліни

(Безпека життєдіяльності)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Денна форма						
	тижні	усього	у тому числі				
			л	п	ла б.	інд.	с.р.
Змістовий модуль 1. <i>Принципи забезпечення безпеки життєдіяльності</i>							
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек.	1	14	1	2			4
Тема 2. Провадження безпечної медіадіяльності	2	7		1			4
Тема 3. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей.	3	7	1	1			5
Тема 4. Людина - відкрита біоенергетична та духовно-інформаційна система.	4	9	0,5	2			5

Тема 5. Типові моделі реакцій людей у випадку екстремальних ситуацій	5	9		2			2
Тема 6. Планування роботи для провадження безпечної журналістської діяльності в надзвичайних ситуаціях техногенного характеру.	6		1				2
Разом за змістовим модулем 1		30	3,5	8			22
Змістовий модуль 2. Організаційно-функціональна структура та методологія безпеки							
Тема 7. Безпечна журналістська діяльність у зоні воєнних дій.	7	10	2	3			5
Тема 8. Технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва	8	10	1	2			5
Тема 9. Соціальні та психологічні фактори ризику в журналістській галузі	9	10	1	2			5,5
Разом за змістовим модулем 2		30	4	7			15,5
Усього годин		60	7,5	15			37,5
Усього годин за 2 модулями		60	3,5	15			59,5

(Безпека праці)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Денна форма						
	тижні	усього	у тому числі				
л			п	ла б.	інд.	с.р.	
Змістовий модуль 1. Правове і нормативне регулювання охорони праці.							
Тема 1. Законодавство України про охорону праці	1	14	2	2			5
Тема 2. Організація служби охорони праці на підприємствах. Відповідальність за порушення законодавства	2	7	1	1			10
Тема 3. Основні функціональні обов'язки з охорони праці посадових осіб підприємств	3	7	1	1			5
Тема 4. Організація навчання та перевірки знань з охорони праці	4	9	2	2			10
Тема 5. Виробничий травматизм, причини, профілактика та порядок розслідування нещасних випадків	5	9	2	2			10
Разом за змістовим модулем 1		30	4	8			35,5
Змістовий модуль 2. Виробнича санітарія та гігієна праці							
Тема 6. Небезпечні та шкідливі чинники на виробництві та джерела їх утворення. Засоби індивідуального захисту працівників	6	16	1	2			5
Тема 7. Основи пожежної безпеки на підприємствах	7	6	0,5	1			5
Тема 8. Основи електро безпеки на підприємствах	8	6	0,5	1			4
Тема 9. Надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасного випадку	9	12	1,5	3			10
Разом за змістовим модулем 2		30	3,5	7			24
Усього годин за 2 модулями		60	3,5	15			59,5
Усього годин за 4 модулями		120	15	30			75

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек	1
2	Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	0,5
3	Біологічні небезпеки	0,5
4	Техногенні небезпеки та їхні наслідки, що зустрічаються у лісгосподарській галузі	1
5	Хімічна безпека	0,5
6	Людина - відкрита біоенергетична та духовно-інформаційна система.	1
7	Соціально-політичні небезпеки, характеристики.	1
8	Вступ до логарифму надання першої долікарняної допомоги	1
9	Долікарняна допомога від побуту до екстремальних умов	1
10	Законодавство України про охорону праці	2
11	Організація служби охорони праці на підприємствах. Відповідальність за порушення законодавства.	2
12	Виробничий травматизм, причини, профілактика.	1
13	Шкідливі та небезпечні фактори виробничого середовища	1
14	Основи пожежної безпеки на підприємствах	0,5
15	Основи електро безпеки на підприємствах	0,5
16	Надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасного випадку	0,5
	Усього	15

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини	2
2	Інфекційні захворювання. Імунітет. Правила поведінки населення при проведенні ізоляційно-обмежувальних заходів.	2
3	Визначення психофізіологічних властивостей людини та вплив їх на безпеку.	2
4	Аналіз небезпеки під час роботи зі шкідливими та вибухопожежонебезпечними речовинами.	2
5	Шумове забруднення атмосфери в містах та коефіцієнт його соціальної небезпеки.	2
6	Долікарняна допомога: Серцево-легенева реанімація (СЛР)	2
7	Долікарняна допомога: Зупинка кровотечі Судоми, інсульт, гіпоглікемія.	2
8	Долікарняна допомога: Алергічні реакції та анафілактичний шок.	1
9	Організація навчання з питань охорони праці на підприємствах	2
10	Розроблення інструкцій з охорони праці для працівників підприємства.	2
11	Основні функціональні обов'язки з охорони праці посадових осіб підприємств	2
12	Розслідування та ведення обліку нещасних випадків на виробництві	2
13	Засоби індивідуального захисту працівників	2
14	Дослідження основних параметрів мікроклімату виробничих приміщень	2
15	Вимірювання та нормування освітленості виробничих приміщень	2
16	Первинні засоби пожежогасіння на підприємствах АПК	1
	Усього	30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини.	3
2	Розрахунок біологічного віку та темпу старіння.	3
3	Домедична допомога.	3
4	Моніторинг медіапродуктів та створення власного на тему профілактичної медицини.	3
5	Визначення основних психофізіологічних властивостей людини та їх вплив на безпеку.	3
6	Планування роботи для провадження безпечної журналістської діяльності в надзвичайних ситуаціях природного характеру.	3
7	Планування роботи для провадження безпечної журналістської діяльності в надзвичайних ситуаціях техногенного характеру.	3
8	Планування роботи для провадження безпечної журналістської діяльності у зоні воєнних дій.	3
9	Порядок дій при виникненні надзвичайних ситуацій.	3
10	Розслідування нещасних випадків невиробничого характеру.	3
11	Практичні навички виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.	3
12	Підготовка для виступів на семінарах, круглих столах, наукових конференціях	3
13	Написання рефератів і доповідей	3
1	Акти, з яких складається законодавство України з охорони праці.	2
2	Категорії осіб, на які поширюється дія Закону України «Про охорону праці».	3
3	Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці.	3
4	Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.	2
5	Основні завдання та функції служби охорони праці підприємства.	2
6	Права і обов'язки працівників служби охорони праці підприємства.	3
7	Порядок проведення адміністративно-громадського контролю з охорони	2
8	Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії.	2
9	Безпека під час експлуатації систем під тиском (котлів).	2
10	Безпека під час експлуатації систем під тиском (балонів).	3
11	Безпека під час виконання механічних вантажильних робіт.	2
12	Чинники електричного характеру, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.	2
13	Чинники неелектричного характеру, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.	2
14	Основні величини, що визначають «невідпускний «фібриляційний струм».	2
15	Ознаки класифікації приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом.	3
16	Основні електрозахисні заходи для безпечної експлуатації електроустановок.	2
17	Основні електрозахистні методи, щоб уникнути ураження у разі пошкодження електроізоляції.	2
18	Види твердих матеріалів та рідин щодо здатності їх горіти.	3
19	Характеристика початкових форм горіння.	2

20	Характеристика основних видів первинних засобів пожежогасіння.	2
21	Дії працівників у разі виявлення пожежі на підприємстві.	2
22	Охорона праці під час роботи на мнотильній техніці та ПК (перелік небезпек та заходів).	2
23	Порядок надання домедичної допомоги потерпілому у разі сильної кровотечі.	2
24	Порядок надання домедичної допомоги потерпілому у разі ураження електричним струмом.	2
25	Порядок надання домедичної допомоги потерпілому у разі перелому кінцівок.	2
26	Порядок надання домедичної допомоги потерпілому у разі отруєння.	2
27	Порядок надання домедичної допомоги потерпілому у разі обмороження.	2
28	Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.	2
29	Кольори та форма знаків безпеки праці.	2
30	Методи захисту від надмірного ультрафіолетового та інфрачервоного опромінення.	2
	Усього	75

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування (за темами, модульне, підсумкове);
- співбесіда;
- захист практичних, самостійних робіт;
- екзамен.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання (лекція, дискусія, співбесіда);
- метод практико-орієнтованого навчання (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- метод навчальних дискусій;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, анотування, рецензування);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

8. Оцінювання результатів навчання:

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- тестування за темами;
- захист практичних робіт;
- захист самостійних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Практична робота 1	Знати основні поняття та терміни дисципліни. Вміти ідентифікувати небезпеки. Розрізняти НС і обсяги заподіяних або очікуваних збитків.	14
Практична робота 2	Класифікувати пожежі у природних екосистемах, біологічні небезпеки. Розрізняти патогенні мікроорганізми, пандемії, епідемії, масові отруєння людей.	14
Практична робота 3	Знати основні поняття та терміни, що стосується біологічних загроз. Вміти розрізняти інфекційні захворювання за патогенністю ; Знати техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу.	14
Практична робота 4	Розрізняти класифікацію, номенклатуру і одиниці виміру вражаючих факторів хімічної дії джерел техногенних небезпек.	14
Самостійна робота 1	Оцінити рівні небезпек за допомогою імовірнісних структурно-логічних моделей.	14
Модульний контроль		30
Практична робота 5.	Знати основні властивості організму та єдність систем та цілісність організму людини. Розрізняти та аналізувати різні види імунітету. Виділяти основні характеристики адаптаційних процесів. Вміти проводити СЛР	14
Практична робота 6.	Знати соціальні фактори, що впливають на життя людини. Вміти надавати психологічну та медичну реабілітацію постраждалого населення. Вміти та розрізняти види кровотеч.	14
Практична робота 7.	Дізнатися про алгоритм MARCHE та його складові, факти про кров, ознаки кровотечі та кровоспинні засоби, джгути та важливі принципи роботи з ними, основи зовнішнього масажу серця та методи зупинки немасивних кровотеч,	14
Практична робота 8.	<u>Знати</u> дії для зігрівання потерпілого та опіках трьох ступенів, а також загальну хронологію надання допомоги.	14
Самостійна робота 2	<u>Проаналізувати</u> різні види імунітету.	14
Модульний контроль		30
Модуль 3. Правові та організаційні питання охорони праці.		
Практична робота 1	Вивчити порядок проведення навчання, перевірки знань з охорони праці працівників харчових підприємств, ознайомлення з порядком реєстрації інструктажів у журналах форми 1 і 2.	14
Практична робота 2	Ознайомитись із змістом інструкцій з охорони праці для видів робіт і професій харчових підприємств	14
Практична робота 3	У вигляді ділової гри освоїти основні посадові обов'язки з охорони праці посадовців харчових підприємств та робітників	14
Практична робота 4	Освоїти порядок та методику розслідування нещасних випадків на підприємстві	14
Самостійна робота 1	Вивчити організаційні питання проведення працезахоронної діяльності на підприємстві	14
Модульний контроль	На основі матеріалу тем 1-4	30
Всього за модулем 3		100
Модуль 4. Виробнича санітарія та гігієна праці		
Практична робота 5.	У вигляді ділової гри навчитись застосовувати засоби індивідуального захисту працівників під час виконання різних робіт на підприємстві харчової промисловості	14
Практична	Навчитись за допомогою сучасних приладів вимірювати основні параметри	14

робота 6.	мікроклімату виробничих приміщень та порівнювати з нормативними	
Практична робота 7.	Навчитись за допомогою сучасних приладів вимірювати та нормувати природну та штучну освітленість виробничих приміщень	14
Практична робота 8.	Вивчити первинні засоби пожежогасіння та їх застосування на об'єктах підприємства	14
Самостійна робота 2	Вивчити загальні вимоги електробезпеки на підприємствах харчової промисловості	14
Модульний контроль	На основі матеріалу тем 5-8	30
Всього за модулем 4		100
Навчальна робота, $(M1 + M2 + M3 + M4)/4 \cdot 0,7$		70
Додаткові бали (відповіді на контрольні/додаткові питання, зарахування результатів неформальної освіти, інша навчальна робота за темами курсу)		30
Екзамен		30
Всього за курс		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедалайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, тимчасова непрацездатність)
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Письмові роботи повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, тимчасова непрацездатність, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканатом)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни:
- <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=797>;
- <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=455>;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- посилання на цифрові освітні ресурси;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни;
- відеоматеріали до лекційних занять;
- нормативні документи.

10. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Закон України «Про охорону праці», 2002 із змінами 2025 р.
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», 2015 із змінами 2025 р.

3. Л.Е. Піскунова Робочий зошит для практичного вивчення дисципліни Безпека праці та життєдіяльності студентами денної та заочної форми навчання. Київ, 2025. 110 с.
4. Л.Е. Піскунова, А.М. Кудрявицька, Т.О. Зубок Безпека життєдіяльності та охорона праці: / Навчальний посібник для практичного вивчення дисципліни для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 242 "Туризм і рекреація " – Київ: ЦП «Компринт», 2024. 384с.
5. Л.Е. Піскунова Методичні рекомендації для вивчення та проведення практичних робіт з дисципліни Безпека праці та життєдіяльності студентами денної та заочної форми навчання. Київ, 2024. 101 с.
6. L. Piskunova, T. Zubok, I. Prymachenko Training manual for the discipline "Safety of work and Life" for students majoring in 291 "International Relations, Public Communications and Regional Studies". «КОМПРИНТ», 2023. 237 p
7. В.С. Хмельовський, В.В. Братішко, Є.І. Марчишина Occupational safety and health in industry. Навчальний посібник. К. Видавництво НУБіП України. 2023. 454 с.
8. Л.Е. Піскунова, В.І. Бондарь, Т.О. Зубок Безпека праці та життєдіяльності: /Підручник. – Київ: ЦП «Компринт», 2022. 396с.
9. Т.О. Білько Домедична допомога на підприємстві: Методичні вказівки щодо проведення ділової гри. Київ, 2020. 18 с.
10. L. Piskunova, T. Zubok Safety of work and Life: Training manual for the discipline. Kyiv. 2021. 219 p.

Інформаційні ресурси

1. Навчально-інформаційний	портал	НУБіП	України:
- <http://elearn.nubip.edu.ua/>
2. Наукова бібліотека НУБіП України: <https://nubip.edu.ua/structure/library>
 3. Електронні ресурси НУБіП України: <https://nubip.edu.ua/node/3921>
 4. Офіційний сайт Пенсійний фонд України URL: <https://www.pfu.gov.ua/>
 5. Офіційний сайт Держпраці. URL: <https://dsp.gov.ua>